

Otázka: Evropské hudební baroko

Předmět: Dějiny hudby

Přidal(a): mkhole

Evropské hudební baroko (1600 - 1750)

- **Melodicko-harmonický styl** – tzv. latentní harmonie (melodie vyrůstá z harmonického myšlení
 - **homofonie** – druh **polyfonní** (vécehlasé) hudby, při němž je **jeden vedoucí melodický hlas** (*cantus firmus*) doprovázen jedním nebo několika doprovodnými. Všechny mají společný **rytmus** a dohromady tvoří **akordy** (souzvuk tří a více současně znějících různých tónů)
 - operní virtuózní hudba baroka, klasicismu, romantismu
- **Rozlišení vokální a instrumentální hudby**
 - do roku 1600 vládla vokální hudba
 - psaná pro lidský hlas, určená k sólovému, ansámblovému (trio, kvartet) nebo sborovému provedení
 - byla a cappella (bez doprovodu) – gregoriánský chorál, rytířský zpěv, vícehlasé techniky a formy (organum, moteto, madrigal, chanson, mše)
 - **od roku 1600 do 18. století vládla hudba vokálně-instrumentální**
 - doprovázeno hudebními nástroji – opery, oratoria, kantáty
 - **Dokonalejší nástroje** → mění se tvar smyčce, u dechových nástrojů se objevují klapky, vzniká kladívkový klavír
 - Využití durové a mollové tóniny
 - **Vznik opery, oratoria a kantáty**

- **opera** – hudebně dramatický útvar, v němž je v jeden celek spojen projev dramatický, divadelní, hudební, výtvarný a případně i taneční
 - **vznik snahou Florentské Cameraty** (it. Camerata Fiorentina / Camerata de' Bardi)
 - skladatelé, básníci a hudební teoretici z řad měšťanů a aristokratů Francie v 16. století
 - členové – *hrabě Bardi, Girolano Mei, Vincenzo Galilei* (loutnista, důvěrník hraběte Bardiho a otec Galilea Galileiho), *Gulio Caccini* (dílo *Le nuove musiche* – 1601, základ melodramatu, který vymyslela Florentská Camerata), *Emilio de, Cavalieri, Ottavio Rinuccini* (první známý libretista, napsal libreto k *Dafne*)
 - **Jacopo Peri** (1561 – 1633)
 - autor první opery **Dafne** (1598, nedochovala se),
 - opera **Eurudica** (1600, skládala se z prologu, sólových zpěvů, sborů a malých instrumentálních meziher)
 - **Claudio Monteverdi** (1567 – 1643)
 - první reformátor opery (rovnováha dramatu a hudby)
 - opery **Orfeus** (*L'Orfeo*, 1607), **Ariadna** (*L'Arianna*, 1608), *Korunovace Poppey*
 - dále psal **madrigaly** (devět sbírek) – **písně, mše** (4 až 6-ti hlavá vokálně-instrumentální forma komorní světské hudby)
 - **oratorium** – rozsáhlé vokálně instrumentální dílo pro sóla, sbor a orchestr na epický nebo dramatický text (duchovní nebo světský)
 - vznik spolu s operou
 - převzala vyprávění a lyrické meditace nad dramatickým dějem
 - **absence scénického děje**
 - dělení na *oratorio volgare* (lidové oratorium na italský text) a *oratorio latino* (oratorium na biblický námět s latinský text)
 - **kantáta** – podobné oratoriu, jen s menším obsahem a menší dramatickostí
 - **Významní představitelé**
 - **Antonio Stradivari** – (1644/48 – 1737)
 - Rodina Stradivariů byla nejvýznamější ve výrobě houslí
 - **Jean-Baptiste Lully** – (1632 – 1687)

- významným francouzským skladatelům období baroka a je faktickým tvůrcem francouzské národní opery, francouzského typu operní ouvertury, a rozvinul také recitativ ve francouzském jazyku. Byl nejvlivnějším a nejúspěšnějším skladatelem období vlády Ludvíka XIV. Ve Francii
- *Isis, Měšťák šlechticem*
- **Antonio Vivaldi** - (1678 - 1741)
 - přezdívaný *il Prete Rosso* (Červený Kněz / Zrzavý páter)
 - italský kněz, barokní hudební spisovatel a houslový virtuos
 - jeho otec vystupoval pod jménem Giovanni Battista Rossi a byl jedním ze zakládajících členů sdružení *Sovvegno dei musicisti di Santa Cecilia*, což bylo něco mezi hudebním spolkem a odbory, a pravidelně hrával v orchestru baziliky sv. Marka
 - Antonio se kromě hudby velmi věnoval teologii, kterou 1703 vystudoval
 - 1703 se stal houslovým mistrem v sirotčinci *Pio Ospedale della Pietà* v Benátkách, kde zkomponoval řadu oper a instrumentální i vokální hudby
 - 1705 vydává tiskem svou první sbírku dvanácti sonát pro dvoje housle a basso continuo *Raccolta*
 - 1709 další svazek 12 sonát pro housle sólo a basso continuo. Obě sbírky byly psány ještě v konvenčním stylu
 - 1711 Dvanáct sonát pro jedny, dvoje a čtvery housle a smyčcový orchestr *L'Estro Armonico* - Opus 3 se stal skutečným přelomem
 - 1714 cyklus koncertů pro housle a orchestr *La Stravaganza*
 - mezi 1723 - 1729 podle účetních záznamů ze sirotčince zkomponoval přes 140 koncertů
 - zakladatel **concerto grosso** - forma koncertu pro smyčcový orchestr se sólovými částmi
 - koncert měl 3 části → rychlá - pomalá - rychlá, měl sólové pasáže a určitou dynamiku
 - 1718 - 1721 byl kapelníkem na dvoře Filipa Hessenského, vévody Mantovského a komponoval

opery pro potřeby dvora

- Jako většina skladatelů té doby se na sklonku svého života dostal Vivaldi do finančních potíží. Mění se vkus publika začal považovat Vivaldiho za staromódního. Vivaldi rozprodal své partitury za minimální ceny a přesunul se do Vídně, kde doufal ve větší uznání, neboť císař Karel VI. byl jeho velkým příznivcem. Skutečně se stal císařovým dvorním skladatelem, ale krátce po příjezdu do Vídně císař zemřel. Tato rána osudu zanechala skladatele bez ochránce a bez finančních prostředků. Prodával další rukopisy a zanedlouho po císařovi zemřel.
- **více než 500 instrumentálních koncertů** pro nejrůznější nástroje, z toho je **zhruba 230 koncertů pro housle**
- **50 oper**, 86 sonát; řadu symfonií, více než 60 mší, oratorií a příležitostných hymnů; více než 50 kantát, koncertních árií a jiných vokálních skladeb
- za svého díla vydal 13 opusů
- Dílo **Čtvero ročních dob**, věnováno hraběti Václavu Morzinovi → čtyři houslové koncerty zobrazující roční období v přírodě, znamenalo doslova revoluci v hudbě. Vivaldimu se podařilo hudebně vyjádřit specifické zvuky venkova: zpěv ptáků, štěkání psů, bzučení much, déšť, bouři, výkřiky opilců, ale i ticho nad zasněženou krajinou a praskání ohně v krbu. Ke každému koncertu napsal báseň popisující scény ilustrované hudbou. Byly publikovány jako první čtyři koncerty ve sbírce dvanácti koncertů nazvané *Il cimento dell'Armonia e dell'Invenzione* (op. 8)
 - Každé roční období se dělí na tři části:
 - Jaro → Allegro, Largo, Allegro

Allegro

Jaro přišlo se svojí veselostí,

ptáci ho zdraví svojí radostnou písní,
a potoky, pohlazeny Zephyrovým dechem,
zatím proudí se sladkým reptáním:

Obloha je zakryta tmavými mraky,
ohlašuje se blesky a hřměním.
Však když jsou umlčeny, malí ptáčkové
se vracejí, aby naplnili vzduch svojí písní:

Largo

Pak se louka, v plném rozkvětu,
vlní se svými listnatými rostlinami.
Dřímající pasák koz, střežený svým věrným psem.

Allegro

Radost v pastýřských dudech,
Nymfy a Pastýři tancují na mýtině
pro zářivý začátek Jaraního času.

- **Georg Friedrich Händel** (1685 - 1759)
 - **německý skladatel žijící v Anglii**
 - **méně známé opery, např. Xerxes**
 - **oratoria - Mesiáš, Juda Makebejský**
 - **Vodní hudba** (na Temži při královských projíždkách), **Hudba pro ohňostroj** (pro královskou rodinu za vlády Jiřího I.) → instrumentální skladby, **koncerty**
- **Johann Sebastian Bach** (1685 - 1750)
 - **německý skladatel a virtuóz hry na klávesové nástroje**, považovaný za jednoho z největších hudebních géníů všech dob a završitele barokního hudebního stylu
 - **skvělý varhaník a improvizátor, nepsal opery**

- Ve své době proslul především jako interpret a improvizátor, jako skladatel však nebyl příliš uznáván – jediné dílo, které za svého života mohl publikovat tiskem, byly *Matoušovy pašije*. Bachova hudba byla vnímána jako konzervativní a po jeho smrti upadla na padesát let téměř v zapomnutí.
- Bach projevoval výrazné hudební nadání již od útlých let. Jeho rodiče zemřeli velmi brzy a jeho oporou se stal starší bratr Johann Christoph Bach, který jej zasvětil do základů varhanní a klavírní hry i do hudební teorie. Základy ostatního vzdělání získal Bach na protestantské škole v Eisenachu, odkud však velmi brzy odešel za svým starším bratrem Johannem Christophem do Ohrdrufu. Bratr, který tam působil jako varhaník, mu předal další hudební zkušenosti, ale vzhledem ke špatné finanční situaci své rodiny byl Johann Sebastian nucen ve svých 15 letech odejít do Lüneburgu, kde se stal sborovým sopránistou. Celkem zde strávil dva roky, dokončil středoškolské vzdělání a rozšířil si své hudební znalosti.
- Johann Sebastian Bach byl mistrem polyfonie a přivedl k dokonalosti hudební formu fugy. Ve své bohaté tvorbě dokázal vyjádřit hluboké myšlenky umělecky přesvědčivým způsobem. Jeho hudební myšlení je pronikavé a jasné, přitom však nepostrádá výraznou citovost. Bach nebyl extravagantním umělcem, ale spořádaným otcem rodiny, praktickým a zároveň hluboce věřícím člověkem, který měl zároveň smysl i pro běžné pozemské radosti, což se vše odráží i v jeho díle. Jeho hudba se povznáší do dimenzí téměř nadpozemských a zároveň stojí pevnými nohama na zemi, najdeme v ní pokoru a soucit s lidským utrpením i vřelou oslavu světského života. Přestože většina jeho skladeb byla psána na objednávku, Bach je dokázal naplňovat hlubokým obsahem.
- Z Bachova díla je známo celkem 1126 hudebních kompozicích nejrůznějších forem.
- **Převažují práce pro varhany (- Toccaty a fugy) a klavír (temperovaný klavír)**
- **Sonáty a suity** (Suity pro violoncello - Prelude) , Koncertní a orchestrální skladby - **Braniborské koncerty**
- **Oratoria - Vánoční oratorium, Matoušovy pašije, Janovy pašije**
- **Velká mše H moll**